

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST“

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur:

voorzitter : P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
secr.penningm. : P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
overige leden : A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57, Soest
W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam

Redactiecommissie:

eindredacteur : F.S.I. Knaapen, Nassauplants'oen 10, Soest
leden : E. de Bree, Braamweg 54, Soest
P. Siegers, Van Straelenlaan 8, Soest
vormgeving : F. Elsmann, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke
toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk op:

de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8.

dan wel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te
Soest, rekeningnummer 3599.02.235.

JAARVERSLAG 1982

LEDENBESTAND

Per 1 januari 1982 waren er 165 leden/donateurs ingeschreven, en in de loop van 1982 steeg dit aantal tot 192 per 31 december.

BESTUURSSAMENSTELLING

De heer G. v.d. Beemt, medeoprichter en eerste voorzitter van de Hist. Ver. Soest vertrok naar Assen, en bedankte voor zijn bestuursfunctie. De heer P.J. van Doorn werd in de Algemene Vergadering van 26 april 1982 tot zijn opvolger benoemd. Het bestuur kwam in 1982 zeven maal in vergadering bijeen.

LEDENVERGADERING

In de jaarvergadering van 26 april 1982, gehouden in gebouw Medisch Centrum aan de Nieuwe Weg werden de jaarstukken over 1981 behandeld. Voorts werd in de vakature G. v.d. Beemt voorzien, en het door het bestuur voorgelegde concept Huishoudelijk Reglement werd uitvoerig besproken, en door de vergadering goedgekeurd. Diverse andere verenigingszaken kwamen verder aan de orde.

PERIODIEK "Van Zoys tot Soest"

Zeer velen hebben medewerking verleend, om ons verenigingsblad goed te verzorgen, alsook op tijd te bezorgen, waardoor op portiekosten kon worden bespaard.

OVERIGE VERENIGINGSACTIVITEITEN

In samenwerking met Stichting Oud Soest werd er bij de jaarwisseling 1981-1982 een tentoonstelling gehouden in de Oudheidkamer "Ons Koningshuis, zo'n 100 jaar geleden".

Vanaf Hemelvaartsdag was er permanent tentoonstelling in de Oudheidkamer met inzendingen over Karakteristiek Soest en Archeologie. De AWN-lezingen in Museum Flehite te Amersfoort werden veelvuldig door onze leden bezocht.

De werkgroep Genealogie kwam meerdere keren bijeen en bespreekt inmiddels in een vast vergaderingsschema allerhande onderwerpen, de genealogie betreffende.

Een lezing, "De oprechte amateur" gehouden door de heer J. Reinbout op 30 maart, waar de geschiedenis van onze streken aan de orde werd gesteld, werd goed bezocht. Ook voor de excursie op 16 oktober naar Eemnes (Dikke Torentje) en Kasteel Groeneveld was ruime belangstelling.

Op 25 september werd er een poging gedaan om de funderingen van kasteel Bleijendaal op te graven, doch alleen zeer oud Middeleeuws aardewerk werd gevonden, en geen muurresten.

Onze plannen, om samen met de Gemeente en de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek de prehistorische grafheuvel op het Engherbergje te restaureren, zijn nog niet afgerond. Wij mogen ons verheugen over de prettige samenwerking met de diverse Historische Kringen in onze omgeving en met Museum Flehite.

Secretaris

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

De algemene ledenvergadering besluit tot verhoging van de contributie over 1983 met vijf gulden.

Tijdens de op 20 april jl. gehouden algemene ledenvergadering kon de begroting voor het lopende verenigingsjaar 1983, die een tekort aangeeft van f 1445,-, niet de goedkeuring van de aanwezige leden verkrijgen.

De vergadering vond het onverantwoord met de voorgelegde cijfers in zee te gaan. De aanwezigen droegen spontaan ideeën aan om de kosten te drukken.

Enige leden hebben zich bereid verklaard om ons periodiek te helpen bezorgen. Dit geeft een aanmerkelijke besparing, maar desondanks blijft er een tekort.

Uit de vergadering kwam tenslotte een voorstel de contributie met f 5,- per jaar te verhogen tot f 30,-, welk voorstel na het afwegen van pro en contra met nagenoeg algemene stemmen werd aangenomen. De aanwezigen meenden, dat er in een volwassen vereniging een verantwoorde reserve aanwezig behoort te zijn.

Dit is dan ook de reden, dat wij u hierbij een acceptgiro-kaart aanbieden ad f 5,-, in het vertrouwen, dat u desondanks onze vereniging zult blijven steunen.

Bestuursmutaties

De heer Mr. E.A. Bánki, stelde zich in de algemene ledenvergadering wegens drukke werkzaamheden niet meer herkiesbaar als lid van ons bestuur en de heer F.S.I. Knaapen heeft vanwege zijn gezondheid moeten besluiten van zijn bestuursfunctie af te zien. Laatstgenoemde zal zich zoveel mogelijk blijven inzetten voor de verzorging van "Van Zoys tot Soest".

De voorzitter richtte woorden van dank tot de beide scheidende bestuursleden, welke waardering werd onderstreept door een applaus van de aanwezigen.

Bij de daarna volgende verkiezing werd bij acclamatie in de opengevallen plaatsen voorzien door benoeming van de heren J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57 en W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24 te Soest.

DOMINEE JACOBUS JOHANNES BOS

In het lente-nummer 1983 stelde onze secretaris, de heer P.J. van den Breemer Dominee J.J. Bos en diens echtgenote aan onze leden voor.

Noch de voorsteller, noch de redactiecommissie van "Van Zoys tot Soest" had op dat moment een inzicht in de rijkdommen die het manuscript van Dominee Bos bevat. Niet alleen de nauwkeurige wijze waarop deze geschiedschrijver de door hem verzamelde gegevens heeft opgetekend, maar ook de door hem gebezigde taal en de grote woordenschat maken het lezen van:

"Soest, gemeente in de Provincie Utrecht" tot een feest voor de geest.

Het zomer-nummer dat thans voor u ligt is het begin van de vierde jaargang van ons tijdschrift.

Als een hommage aan Ds. Bos, die op 1 maart 1913 - dus dit jaar juist 70 jaar geleden - overleed, stellen wij ons voor deze vierde jaargang bijzondere aandacht aan deze eenvoudige maar tevens eminente amateur-historicus te besteden door in elk nummer een deel van diens manuscript af te drukken.

Graag blijft de redactie echter ook op de lezers rekenen. Misschien inspireert het werk van Ds. Bos (die toch ook maar een amateur was) iemand een stukje historie van na 1907 te schrijven. De geschiedenis van een bedrijf, vereniging of andere instelling. Misschien een anecdote rond een destijds bekend persoon in Soest. Help mee ons blad in stand te houden en stuur uw aantekeningen aan onze redactiecommissie!

In dit nummer treft u de eerste bijdrage aan van Ds. Bos in de door hem gebruikte spelling.

Ds. Bos zou - zo hij nu geleefd had - zeker lid van onze vereniging zijn geweest.

Soest.

Gemeente in de Provincie Utrecht.

Wat en van haar geschiedenis,
van de vroegste tijden tot op heden,
bekend is.

Verzameld door

J. J. Bos.

Em. Predikant der Herv. Gemeente aldaar.

1907.

Het voornemen, om al wat mij bekend werd van de geschiedenis der Gemeente Soest, als tot een geheel bijeen te voegen, koesterde ik reeds voor vele jaren, doch ik moest de uitvoering laten rusten, toen mij in 1867 eene kerkelijke betrekking werd opgedragen, die al mijne vrije uren in beslag nam¹⁾. Toch zijn de jaren, sedert ik dat plan opvatte en weder varen liet, niet verloren gegaan; ik bleef verzamelen en aantekenen, al wat maar eeniger mate tot het beoogde doel zou kunnen dienen, alhoewel het bij mij zoo goed als vast stond, dat de tijd voor de uitvoering mij wel niet zou geschonken worden. Dankbaar erken ik nu dat ik gedwaald heb. De dagen mijner rust zijn gekomen, maar hoofd en hand waren nog goed, en bleven goed. Ik regelde eerst eene massa familie-papieren; nam daarna wat anders, van kleinere omvang, onder handen; en toen ik zag dat mij nog tijd over schoot, haalde ik (het kan omstreeks het jaar 1900 geweest zijn), de portefeuille met het verzamelde over Soest, weder voor den dag, en begon met de Naamlijst der Predikanten; vervolgde met de geschiedenis van de Kloosters Marienburgh en Marienhof, en ging alzoo langzamerhand verder, naar mate het laatst-begonnene voltooid was. Het werk geheel te zullen kunnen voleinden, durfde ik ook toen nog niet hopen. Toch werd de stapel, van wat af was, al hooger en hooger, en nu, aan het eind van 1907, heb ik er niets meer aan te voegen, dan misschien nog eene of andere gaping in te vullen, en hier of daar eene kleine verbetering aan te brengen.

Want, al durf ik beweren dat ik mij vele moeite gegeven heb om volledig en nauwkeurig te zijn, toch verwacht ik dat men later ontdekken zal dat ik mij in het een of ander heb vergist. Is alle menschenwerk gebrekkig, hoe zou het dan mogelijk zijn een werk van dezen aard feilloos en volledig af te leveren. Er zal nog wel eens het een of ander ontdekt worden, dat mij verborgen bleef; men vergeete dan niet dat aanvullen en verbeteren gemakkelijker taak is dan opsporen en aanvangen.

Het toeval, dat mij zoo vaak gediend heeft, moge ook anderen gunstig zijn.

Wat de beteekenis der geschiedenis van deze ééne plattelands-Gemeente van ons Vaderland betreft, ik schat die niet te hoog, maar ook niet te laag. Soest behoort al mede tot een der oudste Gemeenten van Eemland; ja, is misschien de oudste na Leusden, (Lisiduna); en Eemland en Goyland behooren tot de oudste Gouwen van Noord-Nederland. De bodem is diluvium, slechts voor eene smalle strook, langs wat nu de Eem is, alluvium. Daardoor is ze mede eene van de vroegst bewoonde plekken van ons vaderland geweest, en is het niet onbelangrijk de opkomst en ontwikkeling van deze bevolking, in maatschappelijke en geestelijke zin, na te gaan. Al zijn er dus aan deze bloeiende Gemeente geene herinneringen van schokkende aard verbonden, zij verdient, behalve om het reeds opgenoemde, ook om natuurschoon, gezonde lucht, hoog ontwikkelde landbouw en vee-teelt, in de volste mate de aandacht van elken Nederlander, wien de geschiedenis van zijn land en zijn volk niet onverschillig is, inzonderheid als hij met mij overtuigd is, dat in het kleine het groote zich afspiegelt, en dat eene goede kennis van de onderdeelen, het verstaan van het geheel bevordert.

1) Welke kerkelijke betrekking hier wordt bedoeld is niet duidelijk. Immers reeds in 1847 werd schrijver predikant te Soest. Het zou een functie in de classis of ring kunnen zijn, of een schrijffout (red.).

Hem dankende, die mij boven zoovele duizenden bevoorrechtte, richt ik tevens een woord van erkentelijkheid tot allen, ook in Baarn en Amersfoort, die mij hunne gewaardeerde hulp verleenden, en met name tot de Heeren Mr. C.J.W. Loten van Doelen Grothe, Burgemeester, en D.P. Brans, Predikant bij de Nederl. Hervormde Gemeente, beiden te Soest.

Volgens het Groot Utrechtsch Placcaatboek besloeg de Gemeente Soest, in het begin der 17de eeuw, met De Birckt, een oppervlakte van 819 Morgen, 725 Roeden, en Isselt 132 Morgen; alzoo samen 951 Morgen, 725 Roeden.

En volgen het kaartje in den Gemeente-Atlas van Utrecht, in 1865 en 1866 door J. Kuyper naar officieele bronnen bewerkt, is die Gemeente groot 4683 Bunders, of 4682.93 H.A.

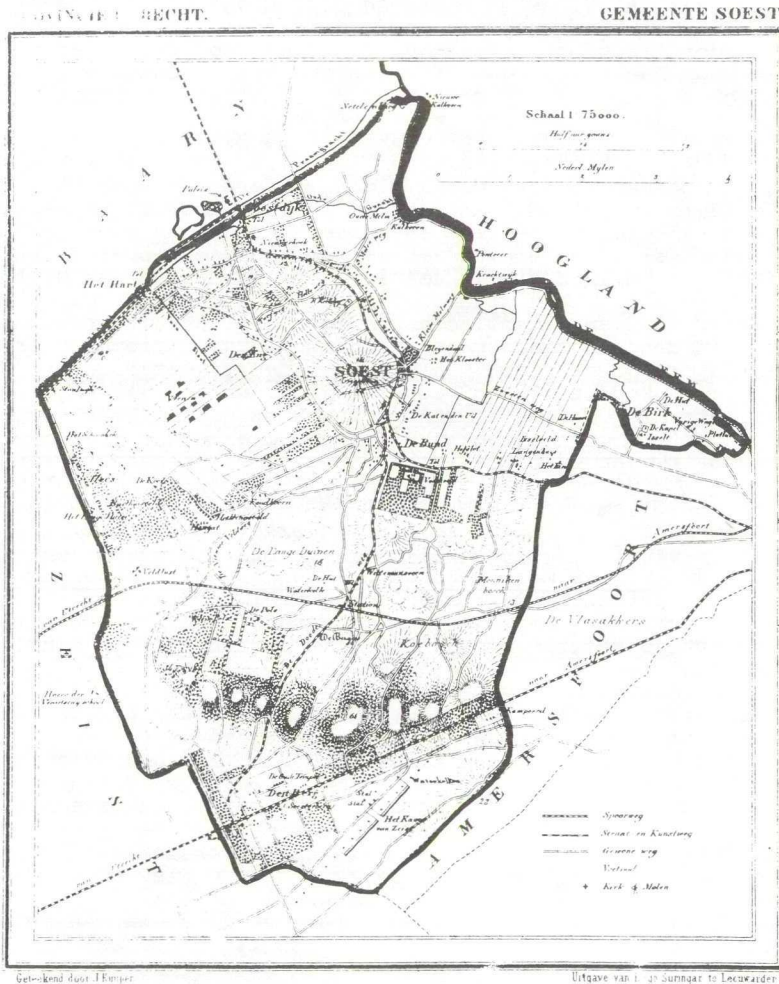
Zij wordt naar het N.Oosten begrensd door Hoogland, of liever, door de Rivier de Eem, die tusschen beide Gemeenten doorloopt; naar het Z.Oosten door Amersfoort, naar het Z.Westen door Zeyst; en naar het N.Westen door Baarn, waarvan zij grootendeels gescheiden is door de Pijnenburggrift, de Praamgracht, en den straatweg van Soestdijk naar De Bilt.

Eene kleine helft van die oppervlakte, 1834 Hectaren, was in 1890 nog heide, waarin hoogten voorkomen van 64 meter boven A.P., en eene gansche rij duinen van stuifzand. Reeds sedert ongeveer 50 jaren tracht de Gemeente die duinen vast te leggen, door ze te beplanten met dennen, alsmede met eiken- en berkenhakhout, en doet dat met uitstekend gevolg. De leiding van, en het toezicht over dezen belangrijken arbeid, had zij in den aanvang opgedragen aan Matthijs Muts, Lid van den Gemeenteraad, en in de nabijheid der duinen woonachtig; maar na diens overlijden, in November 1884, vertrouwde zij dat werk aan des overledenen zoon, Adrianus Muts, die er zich op zulk eene uitstekende wijze van gekweten heeft, dat de Heer M. Brinkgreve, Redacteur van het Utr. Prov. en Stedel. Dagblad in een feuilleton in de Utr. Couranten van 2 en 3 juni 1890, er met den grootsten lof over spreekt. Hij zegt, o.a.: "Wie zich overtuigen wil van 't geen de taaië volharding van den mensch in den kamp tegen de natuur vermag, wie versterkt wil worden in het geloof aan de mogelijkheid, om al onze heidevelden in bosschen te veranderen, hij ga naar Soest, en zie! Daar is niet enkel heidegrond, daar is grootendeels stuifzand, bewegelijk als de barenderee, wanneer de wind er in speelt. Is men in Soest dan dwaas?, dat hebben er meer gevraagd; ten onrechte, men is in Soest heel verstandig; men doet er een goed werk met veel overleg. Daar op dien Soester bodem, wordt een strijd gestreden, waar in geen eer en roem te behalen is, maar waar groenende bosschen een reusachtigen lauwerkrans zullen vlechten om de slapen dergenen, die hier den vreedzamen kamp aangingen, en daarin volhardden met echt Nederlandsche taaiheid, met oud-vaderlandsch geduld, voetje voor voetje den vijand terugdringende, tot men hem geheel buiten zijne landpalen zal gedreven hebben. - Zij hebben wel schooner bosschen, - wij hebben op dit gebied nooit schooner, nooit stouter, nooit verstandiger onderneming gezien".

Een klein vierde deel der Gemeente is weiland en hooiland, (maten), namelijk al wat er ligt tusschen De Eem, den Zwarteweg, en den Brinkweg, ruim één uur gaans lang van Noord tot Zuid.

Een grooter vierde deel is bouwland, laag veen, bosch, en ontginning. Een belangrijk deel van het bouwland is sedert eeuwen in gebruik, en van uitnemende hoedanigheid; ik bedoel "De Engh", zooals men oudtijds schreef, maar nu "De Eng", een heuvel midden in

het meest bewoonde deel der Gemeente, ruim een half uur gaans lang, en iets minder breed. Deze heuvel is, aan alle zijden, door grootere en kleinere boerenwoningen omringd; midden op den Engh staat maar ééne woning, namelijk die van den molenaar, en de steenen molen staat er los naast. Deze Engh ligt tusschen het weiland en het lage Veen. Dat laatste is in vorige eeuwen van heel wat meer betekenis geweest dan thans; het is nu zoo goed als uitgeput, zoodat er reeds tot droogmaken besloten is, en men bij de Staten der Provincie de vergunning heeft gevraagd om dat veen tot een polder te maken, wat door het verbreeden en verdiepen van eenige afwateringsloten die er nu reeds zijn, gemakkelijk geschieden kan. Vooral aan de westzijde van het veen, vindt men de ontginningen van lateren tijd, hoofdzakelijk in bosschen bestaande zooals die van Pijnenburg, Staalwijk, De Paltz, en Soesterberg.

DE ZOUAVEN

Soester soldaten in het leger van de Paus (1864-1870)

" Viva Garibaldi, is de Creet die op heden meer dan ooit in
 " Italië weerklonken heeft. Wraak over Mentana zeggen zij,
 " die ongelukkige, die het eens mislukt is het operhoofd
 " onzen dierbaren Pius IX ten onder te brengen, en zullen
 " zij het nu kunnen?

Aldus begint de brief, die onze plaatsgenoot Jan Schouten op 24 aug. 1870 vanuit Subiaco, een plaatsje in de bergen bij Rome, schrijft aan zijn zusters en broers in Soest.

Het is mogelijk zijn laatste brief, want er wordt spoedig een aanval van de vijandige troepen verwacht, onder leiding van Garibaldi. Jan Schouten was soldaat in het zouavenleger van de Paus.

Tussen 1864 en 1871 waren er ongeveer 3000 Nederlanders in dit leger opgenomen, waaronder een tiental jongemannen uit Soest.

Wie nu waren die Soester zouaven, en wat dreef hen naar Rome?

Paus Pius IX (1846-1878) was niet alleen hoofd van de Rooms Katholieke Kerk, maar ook wereldlijk vorst van de Kerkelijke Staat. Het toenmalige Italië bestond uit meerdere zelfstandige vorstendommen, en er was toen ook daar het streven naar de vorming van één verenigd Italië, evenals b.v. Frankrijk en Oostenrijk.

De Italiaanse volksheld Garibaldi in het Noorden, en Victor Emanuel, koning van Sardinië, met zijn minister Cavour, in het Zuiden, waren de grote ijverers voor dat streven.

Maar het middendeel van Italië was de Kerkelijke Staat, met Rome als hoofdstad, de zetel van de Paus.

Paus Pius IX en zijn kring van Kardinalen voelden er niets voor om hun staat te doen opgaan in een verenigd Italië. Zij verzetten zich hevig tegen de aanvallen van buiten af. Daarvoor was een leger nodig, en omdat het volk van de Kerkelijke Staat lang niet zo enthousiast was, als hun bestuurders, was het moeilijk om een betrouwbaar leger uit eigen onderdanen te vormen.

Victor Emanuel had al in 1860 een aanval ondernomen, en een deel van de Kerkelijke Staat veroverd.

Een rampzalige beslissing volgde; de Paus deed een oproep aan alle Katholieke jonge mannen uit geheel West Europa, om tot zijn leger toe te treden. Duizenden gaven in die jaren aan die oproep gehoor, ca. 11000 man, waarvan er ruim 3000 uit Nederland kwamen. Het ontzag en de afhankelijkheid van Katholiek Nederland voor de Paus van Rome was heel groot.

Het uniform van de soldaten van het Pauselijke leger was geïnspireerd op het tenue van een Frans keurkorps, samengesteld uit leden van de Algerijnse stam van de "Zouawa", vandaar de naam "Zouaven".

In 1867 werd de vermaarde "slag bij Mentana" geleverd.

Een grote overmacht onder Garibaldi werd door de dappere Zouaven verslagen. Doch de aanvallen bleven voortduren, en in 1870 gaf de Paus zich toch gewonnen. De Kerkelijke Staat werd na de slag om Rome ingenomen, en het Zouavenleger werd ontbonden.

De Zouaven hadden zich ingezet voor een verloren zaak.

Dank zij de medewerking van het Nederlands Zouavenmuseum in Oudenbosch, zijn wij veel te weten gekomen over onze landgenoten, die als "zouaaf" hebben gediend.

Ze werden op de verzamelplaats Oudenbosch ingeschreven.

Aan de hand van die inschrijfformulieren (die in de Franse taal zijn gesteld) komen wij tot de hier volgende lijst:

Inschrijdatum
 en legerno.

Persoonlijke gegevens en nadere bijzonderheden:

19-2-1866
2532

Theunis van Doorn zoon van Pierre (Peter?)
van Doorn en Caetje Kreeft (Grift?)
Geb. te Soest 30-11-1841. Met verlof 1-3-1869

2 de inschr:
11-11-1869
9422

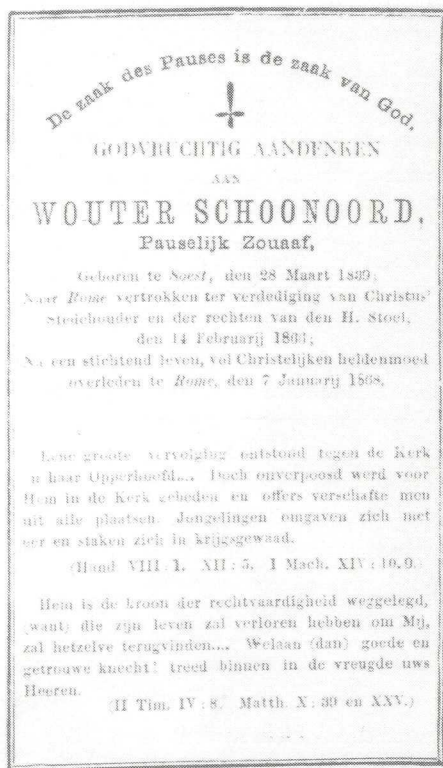
Deelnemer aan de veldtocht Mentana 3 nov 1867
en slag om Rome 21 Sept 1870. Onderscheiden
met Kruis van Mentana en Bene Merenti
Overleden te Soest

19-2-1866
2539

Pierre (Peter) van Doorn zoon van Pierre en
Carolina Greeft (Grift?) landbouwer en geboren
te Soest 22-7-1844. Verlof 1-3-1869. Deelnemer
veldtocht Mentana. Onderscheiden met Kruis van
Mentana en Bene Merenti.
Overleden te Soest

19-2-1866
2537

Wouter Schoonoord zoon van Pierre en Cornelia
Natter (?). Geboren te Eemnes 28-3-1839, wonend
te Baarn, beroep werkman. Overleden te Rome op
7-1-1868 aan "eene verzwering in de zij"
Van hem is een bidprentje bekend, waarop staat
"Wouter Schoonoord, geb. te Soest".

Bidprentje van Wouter Schoonoord (Pauselijk Zouaaf)

19-2-1866
2535

Reyer van Dijck, zoon van Henri (Henk?) en
Christine Kac (Kok?). Geb. te Soest 24-1-1841.
Verlof 10-8-1869.
Onderscheiden met Mentana Kruis en Bene Merenti.

19-2-1866
2533

Herman Majoor, zoon van Pierre en Maria van de
Hengel, geb. te Soest 26-8-1841. Beroep landbouwer.
Verlof 1-3-1868. Onderscheiden met Kruis Mentana
en Bene Merenti.

16-4-1866
2838

Pierre Schouten zoon van Anna Schouten. Geb. te
Soest 17-9-1834. Verlof 1-4-1868. Onderscheiden met
Kruis van Mentana. Overleden mei 1916 te Soest.

8-1-1868
6999

Cornielle (Cornelis?) Thone, zoon van Antoine en
Geertruida Dijkman. Geb. te Soest 15-7-1846.
Beroep dagloner. Verlof 17-2-1870.

3-6-1869
8783

Jean Schouten, zoon van Johanna Schouten. Geb.
te Soest 20-8-1846. Beroep Schilder. Slag om
Rome 1870. Overleden te Kortenhoef 24-5-1916.

MODELLO N.° 42.
Articolo 182 del regolamento
18 settembre 1858.

Questo libretto dovrà essere coperto da un
foglio di cartapessera sopra il quale sono riportati
la indicazione del corpo, il cognome e nome
dell'uomo, ed il suo numero di matricola.

LIBRETTO D'UOMO DI TRUPPA

Indicare il corpo { *Reggimento Luzzi.*

Il presente LIBRETTO contenente quarantotto pagini
appartiene a

Cognome
scritto in carattere rotondo { *Schouten*

Nome *Giovanni*

Inscritto in matricola sotto il N.° *8783*

A *Soest* il *10* *Giugno* 1869

IL TENENTE COLONNELLO (1)

BATTAGLIONE	NUMERO della compagnia	NUMERO DEL CONTROLLO ANNUALE NEL						
		1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875
<i>1.°</i>	<i>1.° deposito</i>	<i>514</i>	<i>115</i>					
<i>4.° B.</i>	<i>1.° Comp.</i>	<i>296</i>						
<i>1.° A.</i>	<i>1.° C.</i>	<i>303</i>						

(1) In mancanza del Tenente colonnello, indicare la qualità del firmatario che ne fa le veci.

PER LA FANTERIA

Eerste bladzijde van het zakboekje
van Jan Schouten

3-6-1869
8758

Jean Jacques Valkenet, zoon van Bernard en Claire de Kruijff. Geb. te Soest 13 nov. 1844 of 1845. Beroep timmerman. Slag om Rome 1870.

7-10-1869
9200

Lambertus Majoor, zoon van Pierre en Maria van den Hengel, geb. te Soest 13-2-1844. Beroep Bakker. Slag om Rome 1870.

4-11-1869
9420

Henri (Hendrik) Ruijer, zoon van Gerard en Aaltje Omwijzen (Onwezen?). Geb. te Soest 27-12-1846. Beroep landbouwer. Overleden te Soest 1931, op 84-jarige leeftijd. Van Henk Ruijer wordt ook vermeld dat hij geboren is in Utrecht

Als zouaven, afkomstig van Soest, worden ook genoemd Nicolaas Wijntjes, die in 1867 vertrekt, en na zijn terugkeer boer wordt te Achterveld op de boerderij "Watervoord" in 1877.

Verder Hein Oremus uit Soesterberg, die na zijn terugkomst daar nog lange tijd heeft gewoond.

Wijntjes is echter geboortig uit Amersfoort en Oremus komt van Schalkwijk. Maar desalniettemin, Soester Zouaven.

foto Prentencabinet

Pater
Cornelis de Kruijf
1813 - 1874

Een heel andere figuur die in de Zouavenwereld zeer grote bekendheid genoot, was onze plaatsgenoot Pater Cornelis de Kruijf. Hij staat bekend als "De vader der Nederlandse Zouaven".

Pater de Kruijf was op 28 nov. 1813 geboren in Soest, en overleed

14-1-1874 te Amsterdam. Hij was de zoon van dokter-barbier de Kruijf, die woonde aan het Kerkpad (thans Kerkpad ZZ 2, bewoond door B.J. ten Haaf).

Deze Augustijner Pater stond als kapelaan aan de Amsterdamse parochie "De Star", en hield zich naast zijn werk in de parochie ook bezig met de werving van zouaven.

In het museum in Oudenbosch zijn er veel gegevens van pater de Kruijf bekend. Er is een boekje, geschreven door H. Roovers in 1878, getiteld "Pater de Kruijf en de Pauselijke Zouaven" en Broeder Christoffor van Langen, de stichter van het Zouavenmuseum, schrijft in zijn boek "Het Epos der 3000" veel over hem.

Van Jan Schouten zijn er brieven bewaard gebleven, en ook een dagboek. Hierin wordt uitvoerig de reis van Soest naar Rome beschreven, geeft hij zijn indrukken weer die hij opdoet in Rome, en uit zijn laatste brief blijkt dat hij er vast van overtuigd is: Wij zullen overwinnen, en Garibaldi verslaan. Het werd echter voor hem een teleurstelling.

foto Prentencabinet

Op bovenstaande foto staan acht zouaven afgebeeld, en de staande man in het midden is Henk Ruijter. De overige zeven zijn zeer waarschijnlijk ook afkomstig uit Soest. De foto is van 1869 of 1870, omdat pas dan Henk Ruijter zouaaf werd. De andere soldaten, die toen nog onder de wapenen waren, zijn Teunis van Doorn, Lambert Majoor, Reijer van Dijk, Jan Schouten, Cornelis Thome en Jan Valkenet. Mogelijk ook nog Hein Oremus en Klaas Wijntjes. Kent u er een van, dan zullen wij dat graag van u vernemen.

Bronnen: In vrijheid herboren door J.G. Rogier en N. de Rooy
Gegevens uit Nederlands Zouavenmuseum Oudenbosch

KRUIDEN IN DE OUDHEID

door J. Petiet

Het begon in het Oosten

Sinds de mens plantaardig voedsel tot zich neemt, weet hij het verschil tussen voedingsplanten en planten, die na gebruik bijwerkingen veroorzaken: laxerend, stoppend, opwekkend, kalmerend, pijnstillend, braakverwekkend en niet in de laatste plaats wondgenezend. Het moet voor de primitieve mens een kwestie van instinctmatig handelen zijn geweest, waarbij het toeval ook een rol zal hebben gespeeld. Langzamerhand heeft zich dat proefondervindelijke vaststellen vergroot en het is aan te nemen, dat de kennis van de geneeskrachtige werking van sommige planten in de oertijd een zaak is geweest van mondelinge overlevering door tovenaars en medicijnmannen, die daarmee een overwicht op hun stamgenoten verwierven. De kennis van de bijwerkingen van planten is de basis geworden van het besef, dat er planten zijn, die als geneesmiddel kunnen worden gebruikt en dat bepaalde planten kunnen dienen om roofdieren - en wellicht ook vijanden - te vernietigen.

Al heel gauw moet de pre-historische mens de giftigheid van bepaalde planten hebben ontdekt, getuige de inscripties op bronzen voorwerpen, die ons overigens terugvoeren naar de diepste geheimen van de oudste religieuze opvattingen van Oost-Azië.

Vandaar dat we aannemen, dat het gebruik van planten om ziekten te genezen stamt uit het Oosten.

Vrij recente onderzoeken hebben een aantal raadsels opgehelderd omtrent de cultuur en het leven van de Sjang-mensen, die ongeveer dertig eeuwen voor het begin van onze jaartelling hebben geleefd. Er is één volk, dat zich van oudsher het midden van de wereld heeft gevoeld en dat ten opzichte van andere culturen toch meer afgezonderd en op zichzelf is gebleven: het Chinese volk.

Voor het begin van onze jaartelling kenden de Chinezen al een vijftal dynastieën, waarvan de oudste, de Hsia-dynastie, dateert van ongeveer 2200 v. Chr., het bronzen tijdperk.

Vijftig eeuwen geleden wisten de Chinezen al, dat de wortelknol van de rabarber laxerend kan werken. Kaneel, in het chinees "Kwei" genoemd bleek al in 2700 v. Chr. niet alleen als genotmiddel, maar ook als geneesmiddel bekend te zijn. De Chinese keizer Shen Nung, die meer dan driehonderd kruiden kende, gaf al een beschrijving van een kruid, Ma Haung genaamd, waaruit eerst tegen het eind van de vorige eeuw het ons bekende efedrine kon worden geïsoleerd. In China en Indië was het gebruik van gember (*Zingiber officinale*) - daar Kiang geheten - als specerij vrij algemeen. Volgens overlevering zou Confucius bij iedere maaltijd gember hebben gebruikt. De naam *Zingiber* zou afkomstig zijn van het indische woord *sringawera*, dat "hoornvormig" betekent en betrekking heeft op de hoornvormige gedaante van de wortelstok.

Ook is bekend, dat de witte moerbeï (*Morus alba*) al in het oude China werd gebruikt voor het maken van zijde, omdat de bladeren het voedsel voor de zijdeworm leverden. Op het rooien van een moerbeiboom stond destijds zelfs de doodstraf!

Al heel oud zijn ook de zogenaamde liefdesdranken, bereid uit een aantal kruiden, die de kracht zouden bezitten om de gebruiker in liefde te doen ontbranden voor degene die hem de drank inschonk. Er zijn vele verhalen in omloop over de peper. Zo is er het verhaal, dat gaat over de peperbossen die in het Aardse Paradijs gegroeid zouden hebben. Om de peper te oogsten moesten die wouden

in de as gelegd worden om de gepofte bessen te kunnen verkrijgen. In India beschreef men de peper al 3000 jaar geleden als "pippali". De wortels van de monnikskap (*Aconitum napellus*), in het Sanskriet "Atviska" genaamd, werden in de alleroudste tijden in Indië gebruikt en waarschijnlijk ook in de oeroude Chinese geneeskunde.

Titelblad van het Cruydeboek van Rembert Dodoens (1554)

De geneeskunde moet door zeer voorname lieden zijn bedreven; zij kregen hun materiaal van de armsten onder de bevolking: de kruidenzoekers. Priesters, die al veel kennis van kruiden bezaten, waren machtig en genoten een groot aanzien bij de bevolking.

Daarnaast werden tovenaars, die zich ook bedienden van krachten uit de natuur, zoveel mogelijk door het volk gemeden uit angst voor de door hen bedreven geheime kunst.

Het aziatische geloof in de krachten uit de natuur uit zich in het bijzonder bij de ginseng, de wortel die - zoals wordt gesteld - enigszins de gedaante van een mens heeft en daarom voor de mens van grote waarde is. Ginseng werd dan ook vele eeuwen langs als een panacee - een geneesmiddel tegen alle kwalen - beschouwd.

Het verhaal ging zelfs, dat een man, die ginsengwijn drinkt, zonen kan verwekken, een in het oude China belangrijke zaak!

Niet alleen in China, maar ook in India maakt men lang voor het begin van onze jaartelling gebruik van een groot aantal kruiden, zoals saffraan om zijden stoffen en de oranje-gele gewaden van de boeddhistische monniken te kleuren. Ook indigo was bekend als blauwe kleurstof, terwijl meekrap goed was voor de rode kleuren.

Toen de Babyloniërs ongeveer 25 eeuwen voor het begin van onze jaartelling in Assyrië - destijds één van de grootste rijken - hun beschaving, zeden en godsdienst brachten, kwamen daarbij ook de kruiden meer in de belangstelling. Een van de oudste werken op het gebied van de geneeskunde dat bewaard is gebleven is de indische verhandeling "Ayur Veda" van Sanruta, dat al ruim 1000 jaar v.Chr. in gebruik moet zijn geweest.

De indische geneesheer Altreya, afkomstig uit de Ajoervedische medische school, bezat reeds een apotheek met meer dan zevenhonderd verschillende kruiden; de Assyriërs schijnen er zelfs nog meer te hebben gehad.

Niet alleen als geneesmiddel hebben kruiden in de oudheid hun waarde bewezen, ook als wapen in de strijd tegen dieren werd in de oertijd al gebruik gemaakt van giftige planten, zoals bijvoorbeeld bij de indische bergvolkeren, die de giftige *Aconitum lycotonum* bij hun jacht op de wolven gebruikten.

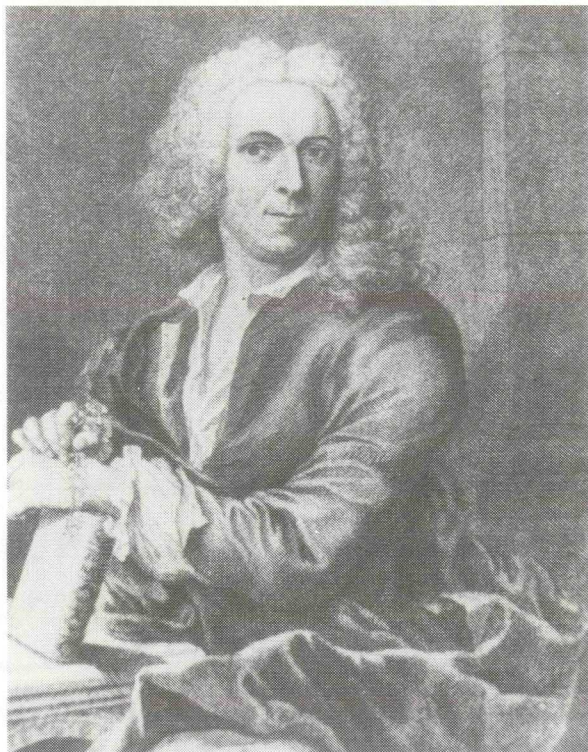
In het gebied van Ganges en Indus gingen de Indiërs de grond bewerken en gewassen verbouwen, die grotendeels bedoeld waren om offers aan de goden te brengen. Die gewassen werden in de Veda's - de heilige boeken - voorgeschreven. De handelaren in geurige kruiden deden goede zaken met grassoorten, sandelhouten henna. De Kamalaboom, de Kampila, werd voor rituele doeleinden gebruikt. Vele eeuwen later zal pas blijken, dat het haarbekleedsel van de vruchten van deze boom (*Glandulae Rottlerae*) dienstig is tegen lintworm.

De chinezen gebruikten sterke, zinneprikkelende parfums, die onder meer bestonden uit *asa foetida* (duivelsdrek), amber, patchouli en sandelhout. De vrouwen bepoederden zich met rijstepoeder. In Japan bestreek de vrouw haar gezicht met loodwit (!) en kleurde haar wangen en lippen met de bloem van een distelsoort.

Wat de pyramiden vertellen

Het staat wel vast, dat de oude egyptenaren reeds relatief ver gevorderd waren met de geneeskunst. De primitieve mens van 50 eeuwen geleden moet over vermogens hebben beschikt, die vaak aan het ongelovige grenzen. Hoewel heel veel uit de historie in het duister gehuld is, weten we uit gedane opgravingen, dat de oud-egyptische

priesters een behoorlijke kennis van kruiden bezaten. Tegen het eind van de vorige eeuw ontcijferde de duitse egyptoloog Georg Ebers een belangrijke papyrusrol. Deze rol is bekend geworden onder de naam "Papyrus Ebers" en kan worden beschouwd als de oudst bekende medische verhandeling uit het oude Egypte. Uit hetgeen in de oudheid werd opgeschreven blijkt nu, dat aan het hof van de verschillende farao's priester-artsen verbonden waren, zodat men met recht kan stellen, dat de medische wetenschap voor een groot gedeelte in Egypte begon. Imhotep, de halfgod die zorgde voor de genezing van ziekten werd vereerd. Onder het zingen van liederen en het aanheffen van heilige spreuken bereidden de priesters in die tijd allerlei medicamenten.

C.LINNAEUS (1707-1778)
Zweeds natuurvorser
Promoveerde in 1735 tot
doctor in de geneeskunde
te Harderwijk. Het door hem
opgestelde stelsel van be-
naming van planten wordt
internationaal nog steeds
gebruikt.

Foto Prentencabinet

Zij waren zeker wel op de hoogte van de werking van geneeskruiden, maar hielden hun kennis in een waas van geheimzinnigheid en wekten daardoor de indruk bovennatuurlijk begaafd te zijn. Wij dienen hierbij wel even te vermelden, dat uit het vroegste empirisch stadium, waarbij de ervaring de voornaamste rol speelde, zich langzamerhand een hogere vorm van de geneeskunde ontwikkelde, die niet meer een zaak was voor iedereen - de primitieve mens was aanvankelijk op geneeskundige zelfhulp aangewezen - doch door bepaalde personen uitmuntend door kennis, geschiktheid en handigheid werd uitgevoerd. Toen de natuurmens over het wezen der ziekten begon na te denken, trad als eerste ziekte theorie het zogenaamde

daemonisme op. Een ziekte werd, tenminste als de oorzaak niet grof-zinnelijk - dus direct waarneembaar - was toegeschreven aan de inwerking van onzichtbare, bovenzinnelijke wezens, geesten of daemomen, die een zo belangrijke rol speelden in het leven van de oudste volkeren uit de geschiedenis. Het waren zeker wel de beste en verstandigste onder de natuurmensen, de toverpriesters, van wie het denkbeeld afkomstig was en die door allerlei magische handelingen, vooral door bezwering ziekten trachtten te verdrijven.

wordt vervolgd.

HISTORISCHE RECREATIE III

door Hans Kraal

In deel II waren we tot de Eikenhorst gekomen en daar even afgestapt om te kijken naar de oude Veenhuizer tol, die thans zijn restauratie beleeft. Hier ziet u nog een restant van de vroegere weg naar Utrecht. Het is nu niet te geloven, dat destijds al het verkeer naar onze provinciehoofdstad over zo'n weggetje moest. Bode Roest reed dat traject dagelijks met paard en wagen. In de oorlogsjaren kwam deze dierlijke tractie weer terug, maar dan wel over de betonweg, die in de jaren dertig is aangelegd.

We gaan nu in deel III van de historische fietsrecreatie op huis aan, maar dan wel met een omweg. We rijden de betonweg af en zien links een grote witte villa. Was vroeger hotel "de Grift" en even daar voorbij gaan we links de Wieksloot op. Zo op het oog een eindeloos lange rechte weg. Aan de linkerkant bebouwing, die vroeger bestond uit kleine "bedoeninkjes", zoals dat toen heette. Kleine boerenbedrijfjes met één koe en één varken en wat kippen. Rechts van de Wieksloot zijn er gelukkig nog altijd de Pijnenburgse bossen. Daar kunt u beter gaan wandelen, want de paden zijn niet zo best.

Aan het eind van de Wieksloot komen we "op" Heesch, zoals de Soester dat zegt. Vroeger was dit al een buurtje op zichzelf, met toen zelfs nog een winkeltje.

De school staat er nog en ook het kerkje is er nog.

Als we nu vanuit deze buurt eens over de landerijen kijken richting Soest, dan zien we daar de flats van 't Veen. Bedenk dan eens, dat dit stuk Soest vroeger turf leverde. Er lopen nog brede sloten van de Wieksloot naar het Oude Grachtje waardoor toen de turf afgevoerd werd richting Praamgracht. We kunnen nu nog dwars door dit gebied fietsen. Vanaf de Veenzoom loopt er een heel oud smal paadje - De Dorpstreek - geheten, naar de Koningsweg. Halverwege ligt links een stukje natuurreservaat. Hier zijn we ook in de buurt van het "oude Grachtje", ook zo'n stukje historisch Soest, zij het dan in stromende vorm, want van oudsher voert dit grachtje water af naar de Eem. Enkele oorspronkelijke gedeelten zijn nog te volgen. Het loopt o.a. langs de Jachthuislaan; gaat door de vijvers van Vredenhof, langs Colenzo en zo via diverse duikers naar de Eem. Het hele "veen" begint zo ongeveer volgebouwd te worden en toch is het nog maar zo'n vijftien jaar geleden, dat de Beukenlaan eigenlijk het einde van de bebouwing was¹). De Smitsweg en Klaarwaterweg waren hier de enige wegen die het veen inliepen en uitkwamen op een weggetje, dat ook 't Oude Grachtje heette.

Als we de nieuwe woonwijken verlaten en de Dalweg omhoog gaan, dan komen we op onze onvolprezen Eng. Tenminste, wat daar nog van over is. Toch is het nog best de moeite waard om eens de hele Eng af te lopen of te fietsen.

Begin dan eens bij het "Kasteeltje"²⁾.

Gebouwd door een Wit Rus in de 1e wereldoorlog.

Daarnaast ligt de grote witte boerderij met binnenplaats, in wereldoorlog II, op voor mij nog steeds geheimzinnige wijze "ontstaan". Gaan we richting Molenstraat, dan denk ik er altijd aan, dat je hier toch zo'n veertig jaar geleden links en rechts tussen de korenvelden ging. De Dalweg, richting spoor, was ook zo'n prachtig landelijk stukje. Een soort holle weg. De korenvelden op de Eng werden afgewisseld door hele stukken knollevelden. En dit tafereel zette zich voort voorbij de Molenstraat. Wat een mooi punt was dat.

Als het koren op schoven stond, dan was het één groot schilderij. Nu is alles mais en nog eens mais, waar je 's zomers al gauw niet meer overheen kijken kunt.

Wie ziet in gedachten nog de molen "de Windhond" staan bij de kruising Engweg en Molenstraat?

Er zijn plannen deze molen te herbouwen, maar gezien de huidige economische toestand, zal dat voorlopig wel een droomwens blijven. Vanaf het kerkhof loopt er een paadje richting Nieuweweg. Het Enghebergsteegje. Daar ligt op het hoogste punt een grafheuveltje, waar het vroeger in erg donkere nachten spookte. Hier hebben we dan toch nog een mooi panorama, de moeite waard om eens de kant van Soesterberg op te kijken.

En in deze richting was ik deze serie artikelen Historische Recreatie begonnen. Ik zou er nog meer kunnen schrijven en hoop, dat zij er toe zullen bijdragen, dat ook de "import" Soesters eens de fiets pakken en op verkenning uitgaan.

Vorig jaar is een gedeelte van onze bosfietspaden prachtig hersteld, ik hoop dat ook de rest nog eens aangepakt wordt.

foto Prentencabinet

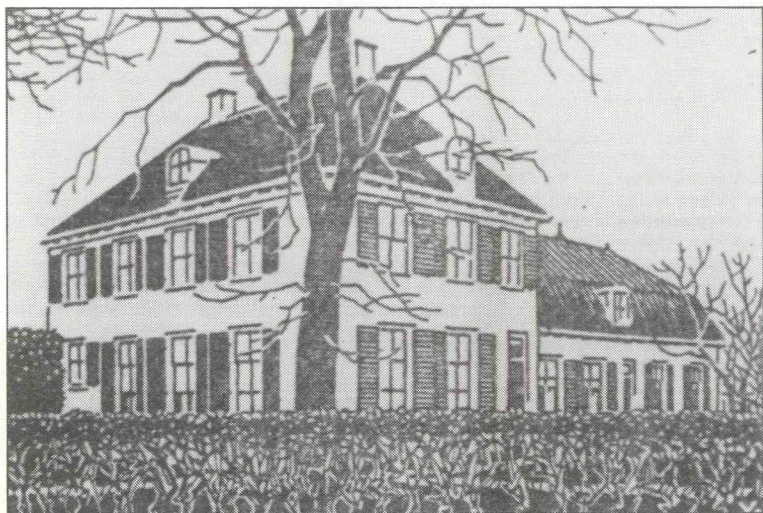
1) De Ringweg vormde een schamele vooruitgeschoven post. Het was een uitstulping van de Beukenlaan. Ook de Wijnand Toplaan was destijds zo een poging tot uitbreiding van de bebouwing.

2) Zie "Van Zoys tot Soest" 2e jrg. nr. 1 blz. 12

NOG EENS JAC. VAN LOOY

Het ondanks zijn hoge leeftijd nog altijd actieve lid van onze vereniging, de heer J.D.H. van der Neut te Amersfoort (geboren te Vinkeveen 2 augustus 1898!) wees ons in aansluiting op het openingsartikel in het lentenummer 1983 (3e jaargang nummer 4) op het boek "De wonderlijke avonturen van Zebedeus" van Jac. van Looy, in welk boek een beschrijving voorkomt van het van 1895 tot 1907 door Van Looy bewoonde pand te Soest op 't Lange Eind A 56. Deze beschrijving is bijna fotografisch nauwkeurig en daarom leek het ons aardig, het door de schrijver geschetste beeld letterlijk over te nemen.

Zelf kunt u het volledige boek niet alleen lenen in de openbare bibliotheek, maar ook in het archief van onze vereniging. De heer Van der Neut heeft nl. zijn eigen exemplaar aan ons afgestaan, waarvoor wij hem zeer dankbaar zijn.

"ZOMERZORG" te Soest
Afgebroken in 1932

De lucht van versch gebakken brooden riekte weldadig, toen hij dan draalde bij een oud-wit huis, waar een goud-geel perk dubbele Afrikanen voor te bloeien lag, gelijk een kleedje voor een ledikant. Het stond er met zijn voorpui naar den straatweg en was er van versloten door een kloosterige heg.

Hier is ze geweest, had hij eenklaps gefluisterd.

Het was een nederig huis, een huis met een verleden, dat eerlijk zijn verweerde kalk-korst toonde, zijn klimopsomber nacht-toestel van luik en deur, de roestige duigen, de kromgeschokte haken voor den wind. Het stond er vierkant en eenzelvig bijna, met kleine en als schuwe bovenraampjes en met een mossig dak van riet. Een fabelige pereboom beschaduwde het zijlings, steeg hooger dan 't betafelde geschoorsteent en hield nog aan zijn schubbigen, vast larvenrijken stam een slaaphokje voor vogeltjes opgehangen. Simpel stond het op de bruine aarde, met een riggelstraatje en 'n schoensmeer-zwarte strook geverfd ten voet, en aan een lager

burend en daar vooruit aan komend, zóo, dat er plaats was voor een flinken regenton. Ietwat kerksch door zijn vier nis-ronde kapellen en ietwat boerschig door zijn rietbeschutting, dat zich als nekhaar op een buiskraag boog er over. Zijlings, waar een meëgewitte gootpijp elleboogde, had het lange luiken, recht en slecht; maar wereldscher, droeg 't blinden aan den voorkant en op een uitgehouden drempel een paneelig deurtje, met 'n saai gordijntje voor het bovenlicht, en 'n pikzwart schelletje ter grootte van een stuiter, waar 'n kind wel voegelijk naar reiken kon, wanneer het op het klinker-stoeptje stond.

De tuin ligt open als een leerboek, peinsde Zebedeus.

Slaaptoe, bestoven op iedere riggeling, verdoezelden de harde kanten van de woning, hij nam haar in zich op, gelijk een groote zoon die 't kluisje zou wederzien waarin hij werd geboren en getogen. Hij leek er neêr in het verlaten erf; er schemerde een weekje in den mist; er bleekte wit geraster; er streepden kruishouten op, bewingerd met gelende boonen. Uit vochtige moek van vaal en bruin, schrijnde en schreide teeder floksenpaars, en donkere verbloeiingen van Indische kers het bolle pad bekropen en de beuken-hegge in. Hartebloed, hartebloed, murmelde onze held.

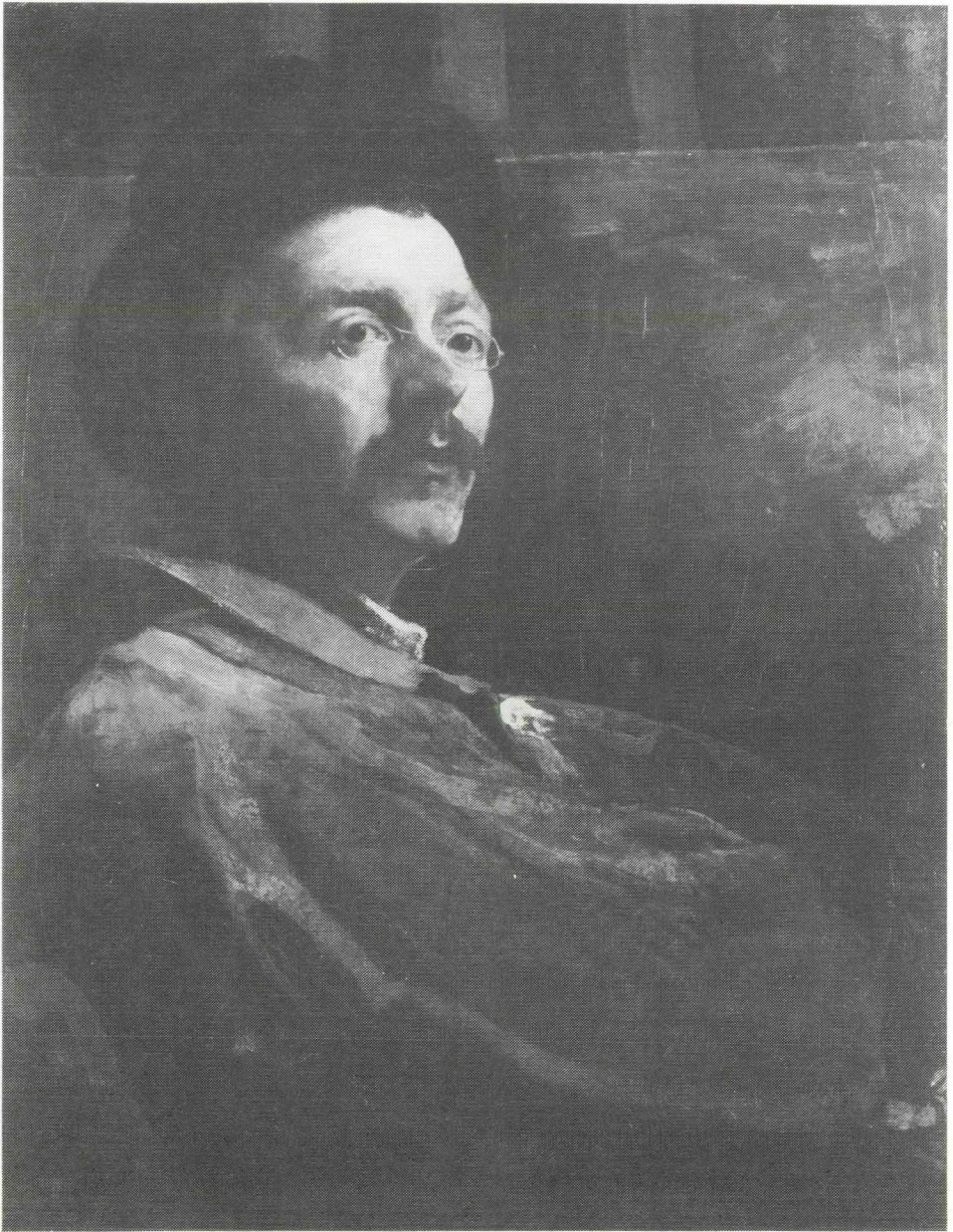
Hij wijlde stil en las de teekens van 't voorbijgegane. Verarmde rozen, boetend voor hun zomer-dwaasheid, hadden waterloten bij den wortel; ooftboompjes warden er hun takken op kankerige stammen; 'n pruimeboom, gestut, was nochtans scheef gewaaid. In allerlei verga-ning kleurde er een bloempot, omgekeerd gebleven, oorwormen-val. Wie veel heeft lief gehad, zal veel vergeven worden, lispte Zebedeus, bemerkend een oud, krom, weggeworpen pijpje.

Aan 't goudgeel bloemenperk ontsteeg een geur van artsensij, en een verdoven glans den witten muur glazuurde, waaruit de spanjoletten treurig staken, als spijkers binnenskamers, waar veelgeliefde beeltenissen hingen. En verder las hij, van buiten af naar binnen, 'n gras-pand volgend langs de kreupel-stammige heg, die door de molmen gaten hier en daar de voeten der wandelaars aan de huisliên kon doen zien. 't Vertoonde in een humus-rand wat anjeliertjes nog, maar 't gras was grauw en rul en bar doorwoeld van mollen, brokkeliger nog door de allereerste vallingen van het bolle kastanje-zaad, daar waar een waterleiding-luik lag ten bodem, omprikt van mieren-gaatjes; daar waar de stam de loome loof-vracht beurde en grootsch een ommetrek in 't grijze deizen hief, het aangezicht gelijkend eener Sybillijnsche vrouw.

Door dit houten hekje kwam zij binnen, revelte hij.

Hier waar de hegge hoekte was de grens der kleine gaarde en somberde weêr 't geronnen rood der kers. De vloer lag er beruigd met vaal, als leêr geworden pereblad; karkassen geestten er van veel verleden planten en uit wat schimgroen gras, waar koperig van mos de tronk in schuil ging van den pereboom, was wonder nog éen pinksterbloem aan 't bloeien. Diep onder blad-val eener treur-esch, van sjofel seringhout en van purper-trossige vlier verborg zich een priêl; de stam der esch kwam door het hut-dak binnen, zooals een stok komt in een paraplu en diende tegelijk tot voeting eener tafel, goor nu en onkennelijk geworden door het stof van auto's. Maar Zebedeus kon het huis niet met den blik verlaten, het rees daar stil vertellende van zomer en van winter, met al zijn groene zijpelingen en versteende harstranen en zoo aandoenlijk bij zijn levend bloemenschatje: fleurige kokarde op den weg verloren. O sage, sage, murmelde hij, o ongeboren lied.

Plots klonk het sijfelen van een deuntje. De bakker van den overkant, bij wien de schoorsteen rookte of was hij enkel rook, liep zich eens vertreden van zijn oven. Hij ging eens midden op den

Dank zij de medewerking van de "Stichting Jacobus van Looy" en het Frans Halsmuseum te Haarlem kwamen wij alsnog in het bezit van een zelfportret van Jacobus van Looy. Het was helaas niet meer mogelijk dit in onze vorige editie op te nemen.

straatweg staan en keek eens naar het oost uit zijn bemeelden kop en keek eens naar het westen.

Vervolgens kwam hij overleunen op het hekje van den buurman, de naakte armen binnensteken uit de rolsels van zijn hemd en uit gewoonte naar het bleekveld zien, waar vroeger in de vroegte wel eens peren lagen. Dit gedaan, hij vorschte hemelwaarts en spitsende de lippen, hij sijfelde weêr heen. Zebedeus eindelijk bewoog. In éene schrede was hij achter het huis geraakt; terwijl een bleeke kat, een roestige staart nasleepend, hem voor de voeten liep, beschouwde hij een laag gebouw, hetwelk blijkbaar hoorde bij het eigendom en over heel het gemuurte met klimop was beschoten.

En zooals uit een bijenkorf een nauwelijks bespeurbaar zoemen zingt, vernam hier zijn gevoelig oor een tonig gonzen aan het innerlijk ontgaande van dit huis. Hij bukte naar het blauwig dak en gluurde door stoffige glazen pannen op een muis-stillen zolder neêr; een geur van scherpe hars door reten toen tot hem riekte. Dan met een andere schrede, aan de andere zij gekomen, waar het erf begrensd werd door een andere heg, bemerkte hij een groot, plat, in het dak meehellend raam en geen geluid verstaand meer en meenend wel zich weêr vergist te hebben, bukte hij zich nogmaals en schouwde naar omlaag als in een kelder.

In 't groezelig half-duister van een holle ruimte keek hij en onderscheidde vele lessenaren, verspreid geplaatst en daarbij allereerste koperen figuren, leunend aan de standards of neêrgelegd op bundels vuil papier. Trompet, piston, er flikker-glansden; bugel en esbugel; althoorn, bariton en tuba; es-bomberdon en bé-bomberdon verglommen hun smeulende gestaltenissen; bij kleppen en trianglen, bij tamboerijn en koekoek; bij kleine trom en bij een buikige, die een donkere zweetplek naar hem keerend was in het gespannen vel.

Alles stil leven, zuchtte onze held.

Alsof hij op zijn schrede wilde keeren, terug naar het witte huis, verbleef hij daar onzeker, tot ongedacht hij ging en waarde weg. Over schuren, stalling en een hooi-schelf over, een koude weide in, bezoomd door dunne wilgen; al wijder, wijder toog hij, tot dat zijn voeten waadden in een wadde.

Vette eenden klepten snaterbakkend op, allengs begon de dag ontwakend leven te duiden; een uitgerekt rumoer steef wazig van rondom en hij meende in de verte het deuntje te hooren neuren dat de bakker had gefloten. Rollende den nevel voor zijn voeten op, had hij dan de richting naar het huis hernomen.

Het stond er nog zooals hij het voor uren had verlaten, te droomen uit den tijd, slaaptoe en bestoven op iederen riggel. En Zebedeus zag; een bord, aan 's scheef geplante paal gespijkerd, stak er de heg te boven, keerende zijn opschrift naar den grooten weg. Het huis was aangeslagen ...

Perceel, sprak hij, perceel gelijk een ander ... er is geen nevel meer ... er valt een fijne regen. En nemend nog eenmaal de hui- zing in zijn blik, hij fluisterde: Adie.

BOEKENPLANK

"Onze folklore" door S.J. van der Molen en Paul Vogt.
Uitgave van Elsevier. Prijs f 14,95.

Dit schitterende kijk- en leesboek biedt u een overzicht van onze folklore door het hele jaar heen. De auteur beschrijft, met de kalender in de hand, talloze volksgebruiken, feesten, spelen en tradities. De nederlandse feestkalender heeft in de loop van de jaren talrijke veranderingen ondergaan en het is dan ook niet verwonderlijk, dat niet iedereen bekend is met alle gebruiken welke in de diverse streken van ons land voorkomen. Uit het boek blijkt zelfs, dat toch algemeen bekende feestdagen als Pasen, Pinksteren, St. Nicolaas en Kerstmis onvermoede facetten vertonen, welke van streek tot streek kunnen verschillen.

Onder het hoofdstuk "Daar komen de schutters" wordt ook ons Groot Gaesbeeckergilde met ere genoemd. De prettig leesbare tekst van Van der Molen, die reeds vele publicaties over folklore op zijn naam heeft staan, wordt voortreffelijk aangevuld door de prachtige illustraties, waarvan het grootste gedeelte in kleur. Kostte het boek tot voor kort nog f 52,-, ... thans ligt het in de boekhandel voor f 14,95.

DE MOLEN THUISGEBRACHT

De in het artikel "Soest 1815-1983" (zie Van Zoys tot Soest 3e jaargang nr 4) gestelde vraag "Welke molen wordt hier bedoeld" is niet zo moeilijk te beantwoorden. In het jaar 1815 was er alleen de molen "De Windhond". Deze werd gebouwd in 1739 en gesloopt in 1930. Dit laatste zou thans niet meer gebeuren. De andere molen, die vele Soesters waarschijnlijk ook nog wel kennen, was de korenmolen "De Vlijt". Deze werd echter pas in 1852 in Soest gebouwd. Voor de bouw werd gebruik gemaakt van een poldermolen uit Noord-Holland. In die periode was men zuinig met de grondstoffen. Maar niet alleen in Soest, maar ook elders in Nederland kwamen molens uit Noord-Holland. Misschien kan de redactie een artikel wijden aan de molens van Soest. De molens zijn voor Nederland van geweldige betekenis geweest, als we alleen maar denken, dat er in de Zaanstreek een paar duizend hebben gestaan. Nu zijn er in geheel Nederland nog maar duizend over. Laten we daar zuinig op zijn.